

धोरण : 9

संस्कृत

13. दिष्ट्या गोव्रहणं स्वन्तम्

साद्याय

અનુવાદ

ભટઃ : જયતુ મહારાજઃ । પ્રિયં નિવેદયે મહારાજાય । અવજિતં
ગોગ્રહણમ् । અપયાતાઃ ધાર્તરાષ્ટ્રાઃ ।

સૈનિક - મહારાજનો જ્ય થાઓ, મહારાજને શુભ સમાચાર આપું છું.
ગાયોનું અપહરણ જીતી લીધું છે. ધૂતરાષ્ટ્રપુત્રો (કૌરવો) નાસી
ગયા છે.

राजा : अपूर्व इव ते हर्षः । ब्रूहि केनासि विस्मितः ।

भटः : अश्रद्धेयं प्रियं प्राप्तं सौभद्रो ग्रहणं गतः ।

राजा - तारो आनंद जाणे अपूर्व छे, बोल, शेनाथी तुं विरमय पाएयो
छे ?

सैनिक - विश्वास न बेसे तेवा शुभ समाचार मળ्या छ. सुभद्रापुत्र
अलिमन्यु पकडायो छे.

राजा : कथमिदार्नी गृहीतः ?

भटः : रथमासाद् य निःशङ्क बाहुभ्यामवतारितः ।

राजा : केन ।

भटः : यः किलैष नरेन्द्रेण महानसे विनियुक्तो बल्लवः, तेन ।

राजा - कઈ रीते अत्यारे पक्षायो?

सैनिक - रथ मेघवीने बेधङ्क बाहुओ वडे नीचे उतायो!

राजा - क्षेषे ?

सैनिक - राजा वडे खरेखर आ जे रसोडामां निमायो हतो बहल्लव, तेषे.

राजा : तेन हि सत्कृत्य प्रवेश्यताम् अभिमन्युः । बृहन्नले,
प्रवेश्यताम् अभिमन्युः ।

बृहन्नला : यदाज्ञापयति महाराजः । (निष्क्रान्ता ।)

(ततः प्रविशति अभिमन्युः बृहन्नला बल्लवः च ।)

राज - तेथी જ સતકારીને અભિમન્યુને પ્રવેશ કરાવો. હે બૃહન્નલા !
અભિમન્યુને પ્રવેશ કરાવો.

બૃહન્નલા - જેવી મહારાજની આજ્ઞા. (બહાર ગઈ.)
(પછી અભિમન્યુ, “બૃહન્નલા અને બલ્લવ પ્રવેશે છે.)

બૃહન્નલા : ઇતઃ ઇતઃ કુમાર | અભિમન્યો |

અભિમન્યુઃ : અભિમન્યુ મ | કથં કથમ् | અભિમન્યુઃ

નામાહમ् | ભોઃ કિં નામભિઃ અભિભાષ્યન્તે
ક્ષત્રિયઃ અત્ર |

બૃહન્નલા - હે કુમાર અભિમન્યુ ! આ તરફ, આ તરફ.

અભિમન્યુ - અભિમન્યુ નામ ! કેમ, કેમ? હું નામે અભિમન્યુ
છું. અરે ! શું નામો વડે અડાં ક્ષત્રિયોને બોલાવવામાં
આવે છે ?

બૃહન્નલા : અભિમન્યો, સુખમ् આસ્તે તે જનની ?

અભિમન્યુઃ : કથં કથમ् । જનની નામ ।

કિં ભવાન् ધર્મરાજો મે ભીમસેનો ધનજ્યઃ ।

યન્માં પિતૃવદાક્રમ્ય સ્ત્રીગતાં પૃચ્છસે કથામ् ॥

બૃહન્નલા - અભિમન્યુ, તારી માતા મજામાં છે ને ?

અભિમન્યુ - કેમ, કેમ ? માતા? શું આપ મારા ધર્મરાજ છો, ભીમસેન છો,
ધનજ્ય (અર્જુન) છો? કે પિતાની જેમ આકભણ કરીને તમે
મને લ્લી વિશેની વાત પૂછો છો ?

बृहन्नला : अभिमन्यो, अपि कुशली देवकीपुत्रः केशवः ।

अभिमन्युः : कथं तत्रभवन्तम् अपि नाम्ना । अथ किम् । अथ किम् ।

कुशली भवतः संसृष्टः ।

(उभौ परस्परम् अवलोकयतः ।)

बृहन्नला - अभिमन्यु ! शु देवकीनन्दन केशव मज्जमां छे ?

अभिमन्यु - केम ते श्रीमानने पण नामथी ? हा छ, हा छ, आपना संबंधी (कृष्ण) मज्जमां छे.

(बंने परस्परने जुझे छे.)

अभिमन्युः : कथम् इदार्णि सावज्ञम् इव मां हस्यते ?

बृहन्नला : न खलु किञ्चित् । त्वं तु पार्थपुत्रः । जनार्दनः तव
मातुलः । त्वं च तरुणः । तथापि तेन पदातिना गृहीतः ।

अभिमन्यु - अत्यारे मारी उपर अवश्या साथे शा माटे जाए
हसवामां आવे છે ?

बृहन्नला - ખરેખર કંઈ નથી. હું તો અજુનનો પુત્ર છે; કૃષ્ણ તારા
મામા છે અને તું જુવાન છે, તોપણ તે પગપાળા વડે
પકડાઈ ગયો ?

**अभिमन्युः : अलं स्वच्छन्दप्रलापेन । अस्माकं कुले आत्मशलाघा
उचिता नास्ति । रणभूमौ हतेषु शरान् पश्य । मां विना
नामान्तरं न भविष्यति ।**

**अभिमन्यु - स्वच्छ रीते प्रलाप करવो रहेवाए. अमारा कुणामां
स्वप्रशंसा योग्य न थी. २षाभूमिमां हणावेलाओ उपर
(लागेला) बाणोने जुओ. मारा विना बीજु नाम ना होय.**

बृहन्नला : (आत्मगतम्) सम्यक् आह कुमारः । (प्रकाशम्) एवं
वाक्यशैण्डीर्यम् । किमर्थं तेन पदातिना गृहीतः ?

बृहन्नला - (मनमां) कुमार बराबर क्ळे छ. (मोटेशी) ऐम मात्र
वाणीनी शूरवीरता ! शा माटे ते पगपाळा
वडे पक्कायो ?

अभिमन्युः : अशस्त्रो मामभिगतस्ततोऽस्मि ग्रहणं गतः ।

राजा : त्वर्यतां त्वर्यताम् अभिमन्युः ।

बृहन्नला : इतः इतः कुमार । एषः महाराजः । उपसर्पतु कुमारः ।

अभिमन्यु - शस्त्र वगरनो मारी उपर आવी गयो तेथी हुं पकडाई
गयो !

राजा - उतावળ करो, अभिमन्युने झट लઈ आवो.

बुद्धनળो - कुमारे, आ बाजु, आ बाजु, आ महाराज छ. कुमार तेमनी
पासे ज जाओ.

अभिमन्युः : आः कस्य महाराजः ।

बृहन्नला : न, न, ब्राह्मणेन सहास्ते ।

अभिमन्युः : ब्राह्मणेनेति । (उपगम्य) भगवन् अभिवादये ।

भगवान् : एहि एहि वत्स ।

अभिमन्यु - अरे, कोना महाराज ?

बुधीनली - ना, ना, ब्राह्मण साथे बेठा छे.

अभिमन्यु - ब्राह्मण साथे ! (पासे जઈने) भगवन्, हुं प्रणाम करुं छुं.

भगवान् - आव आव वत्स!

अभिमन्युः : अनुगृहीतः अस्मि ।

राजा : एहि एहि पुत्र ! (आत्मगतम्) कथं मां नाभिवादयति ?

अहो उत्सिक्तः क्षत्रियकुमारः । अहमस्य दर्पप्रशमनं
करोमि । (प्रकाशम्) अथ केनायं गृहीत ।

अभिमन्यु - हुं उपकृत थयो.

राजा - आव, आव, पुत्रः (मनमां) मने केम प्रणाम करतो नथी ?
अरे, ખરેખર આ ક्षत्रिय કુમાર ઉછાંછાળો છે, હું એના દર્પને
શાંત કરવાનું કાર્ય કરું છું, (મોટેથી) તો, આને કોણે પકડયો
હતો ?

भीमसेनः : महाराज मया बल्लवेन ।

अभिमन्युः : अशस्त्रेण इति कथ्यताम् ।

भीमसेनः : शान्तं पापम् । सहजौ मे प्रहरणं भुजौ । धनुः तु दुर्बलैः
गृह्यते ।

भीमसेन - महाराज , मैं बल्लवे.

अभिमन्यु - 'निःशक्ते' एम कહે.

भीमसेन - पाप शांत थाओ ! (हવे बस कરो !) मारा बे हाथ
स्वाभाविक शक्ति છે, ધनુષ्य તો દુર્બળો વડે ગ્રહण કરાય છે,

अभिमन्युः : किं भवान् मम मध्यमः तातः, यः तत्तुल्यं वदति ।

राजा : पुत्र ! कः अयं मध्यमः नाम ।

अभिमन्युः : श्रूयताम् । यः खलु जरासन्धं पञ्चत्वम् अनयत् सः ।

(ततः प्रविशति उत्तरः ।)

अभिमन्यु - शुं आप मारी मध्यम तात છો જે તેમના જેવું બોલે છે?

રाजा - પુત્ર, આ "મધ્યમ" કોણ છે ?

अभिमन्यु - સાંભળો, જેણે ખરેખર જરાસંધને મારી નાખ્યો તે.

(પછી ઉત્તર પ્રવેશે છે.)

उत्तर : तात । अभिवादये ।

राज : आयुष्मान् भव पुत्र । अपि पूजिताः कृतकर्मणः योधाः ।

उत्तर : पूजिताः । पूज्यतमस्य क्रियतां पूजा ।

राज : पुत्र, कस्य ।

उत्तर - पिताज्ञ, हुं प्रणाम करुं छुं,

राजा - पुत्र, तुं दीर्घीयुं था. जेमऐ पराक्रमनां कार्यो कर्या होय ते
योद्धाओने शुं पुज्या (सत्कार्या) ?

उत्तर - पूज्या छ. (हवे, सौथी पुज्य महोय तेनी पूज करी.

राजा - पुत्र ! कोनी ?

उत्तर : इहात्रभवतः धनञ्जयस्य ।

राजा : कथं धनञ्जयस्य इति ।

उत्तर : अथ किम् । अत्रभवता श्मशानात् निजधनुः तृणी चाक्षयसायके
चादाय भीष्मादयः नृपाः भग्नाः वयं च परिरक्षिताः ।

उत्तर - अहीं आ श्रीमान धनंजय (अर्जुन)नी.

राजा - केम धनंजयनी?

उत्तर - हा छ , ए महाशये श्मशानमांथी पोतानुं धनुष्य, खूटे नहि
ऐवां बाणावाणा बे भाथां लावीने भीष्म वगेरे राजाओने
भगाड्या अने आपणाने बचाव्या!

રાજા : એવમ् એતત् ?

બૃહન્નલા : પ્રસીદતુ પ્રસીદતુ મહારાજઃ ।

ઉત્તર : વ્યપનયતુ શઙ્કામ् । અયમ् એવ ધનુર્ધરઃ ધનંજયઃ ।

રાજા - એ એમ છે ?

બૃહન્નલા - પ્રસંગ થાઓ, મહારાજ, પ્રસંગ થાઓ.

ઉત્તર - શંકા દૂર કરો. આ જ ધનુર્ધરી ધનંજય અર્જુન) છે,

बृहन्नला : यदि अहम् अर्जुनः तहि अयं भीमसेनः । अयं च राजा
युधिष्ठिरः ।

ब्रह्मन्नला - जો હું અર્જુન છુ તો આ ભીમસેન છે અને આ રાજા
યુધિષ્ઠિર છે.

अभिमन्युः : इह अत्रभवन्तः मे पितरः । तेन खलु - न रुज्यन्ति मया
क्षिप्ता हसन्तश्च क्षिपन्ति माम् । दिष्ट्या गोग्रहणं
स्वन्तं पितरो येन दर्शिताः ॥

(इति क्रमेण सर्वान् प्रणमति । सर्वं तस्मै आशीर्वादान् वदन्ति ।)

अभिमन्यु - અહીં આપ મહાશયો મારા વડીલો છે. તેનાથી ખરેખર -
મારાથી આક્ષેપ કરાયેલા ગુસ્સે થતા નથી અને મને હસી કાઢતા તેમનો
(મને) અપમાનિત કરે છે. સદભાગ્યે ગાયોનું અપહરણ સુખાન્ત રહ્યું છે, જેણે મને
મારા વડીલો બતાવ્યા છે,
(એમ કહી વારાફરતી બધાને તે પ્રણામ કરે છે. બધા તેને આશીર્વાદ આપે છે.)

स्वाध्याय

प्रश्न 1. विकल्पेभ्यः समुचितम् उतरं चिनुतः

(1) ब्रूहि केनासि विस्मितः इति वचनं कस्य ?

(क) भट्टस्य

(ख) विरातेश्वरस्य

(ग) उत्तरस्य

(घ) बृहन्नलायाः

(2) नरेन्द्रेण महानसे कः विनियुक्तः ?

(क) बल्लवः

(ग) भटः

(ख) अर्जुनः

(घ) उत्तरः

(3) कथमिदानीम् इव मां हस्यते ?

(क) अनभिज्ञम्

(ग) अपरिचितम्

(ख) सावज्ञम्

(घ) निरवज्ञम्

(4) धनुः कैः गृह्यते ?

(क) दुर्बलैः

(ख) सैनिकैः

(ग) राक्षसैः

(घ) योधैः

(5) पितरः केन दर्शिताः ?

(क) गोग्रहणेन

(ख) उत्तरेण

(ग) बल्लवेन

(घ) भटेन

प्रश्न 2. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां

लिखत-

(1) भटः किं प्रियं निवेदयति?

➤ भटः प्रियं निवेदयति यत् गोग्रहणम् अवजितम् धार्तराष्ट्राः
च अपयाताः।'

(2) अभिमन्युः केन गृहीतः?

➤ बल्लवनामधारिणा भीमसेनेन अभिमन्युः गृहीतः।

(3) बृहन्नला कस्य कस्य विषये अभिमन्युं पृच्छति?

➤ बृहन्नला अभिमन्युम् तस्य जनन्याः विषये, देवकीपुत्रस्य
केशवस्य च विषये पृच्छति ।

(4) भीमसेनस्य सहजं प्रहरणं किम् अस्ति?

➤ भीमसेनस्य सहजं प्रहरणं तस्य भुजौ स्तः।

(5) उत्तरः कस्य पूजां कर्तुं कथयति?

➤ उत्तरः अत्रभवतः धनञ्जयस्य (अर्जुनस्य) पूजां कर्तुं कथयति।

प्रश्न 3. निम्नलिखितेषु वाक्येषु कः भावः प्रकटितः

तत्प्रकोष्ठगतेभ्यः शब्देभ्यः विचित्र्य लिखत-

(1) कथं कथम्। अभिमन्युः नाम अहम् ।

(आत्मप्रशस्तिः, देन्यम्, अभिमानः)

(2) यन्मा पितृवदाक्रम्य स्त्रीगतां पृच्छसे कथाम् ।

(क्रोधः, विस्मयः, तिरस्कारः)

(3) धनुस्तु दुर्बलैः गृह्यते।

(उत्साहः, शौर्यम्, अहङ्कारः)

(4) दिष्ट्या गोव्रहणं स्वन्तं पितरो येन दर्शिताः।

(हर्षः, धैर्यम्, निन्दा)

प्रश्न 4. अधोलिखितानां धातुरूपाणां धातु-गण-पद-काल/लकार- पुरुष- वचन-निर्देशपूर्वकं परिचयं कारयत

(1) रुप्यन्ति	रुप	4 प.	वर्तमानकाल लट् लकार	अन्यपुरुष	बहुवचनम्
(2) वदति	वद्	1 प.	वर्तमानकाल लट् लकार	अन्यपुरुष	एकवचनम्
(3) पृच्छसे	प्रच्छ-पृच्छ	6 प.	वर्तमानकाल लट् लकार	मध्यमपुरुष	एकवचनम्
(4) भविष्यति	भू	1 प.	सामान्य भविष्यत्काल लृट् लकार	अन्यपुरुष	एकवचनम्
(5) प्रविशति	प्र + विश	6 प.	वर्तमानकाल लट् लकार	अन्यपुरुष	एकवचनम्

પ્રશ્ન 5. અધોલિખિતાનાં પ્રશ્નાનામ् ઉત્તરાણિ ગુર્જરભાષયાં લિખત-

(1) ભટ મહાજને શું સમાચાર આપે છે ?

ઉમર : ભટ મહારાજને આ સમાચાર આપે છે : 'ગાયોનું અપહરણ થયું હતું તેનો સુખાત્ત થયો છે અને બધા ધાર્તરાષ્ટ્રો (કૌરવો) નાસી ગયા છે.

(2) પોતાની માતાની બાબતમાં પૂછવામાં આવતાં અભિમન્યુની
પ્રતિક્રિયા શી હોય છે?

ઉત્તર : બૃહન્જલાનામધારી અર્જુન અભિમન્યુને તેની માતાની બાબતમાં પ્રશ્ન
પૂછે છે કે તારી માતા મજામાં છે ને? તે વખતે અભિમન્યુને વિસ્મય
થાય છે. તે કહે છે કે, કેમ તમે મારી માતા વિશે પૂછો છો? શું તમે
ધર્મરાજ (યુધિષ્ઠિર) છો, લીમસેન છો કે ધનંજય (અર્જુન) છો? તમે
પિતાની જેમ આકભણ કરીને મને સ્ત્રી વિશેની વાત કેમ પૂછો છો ?

(3) શરતને વિશે લીમનો શો મત છે ?

ઉત્તર : લીમ કહે છે કે મારા બાહુઓ જ મારું સહજ શસ્ત્ર છે.
શસ્ત્રો તો દુર્બળ જનો જ ધારણા કરે છે.

(4) ધનંજયે શું કર્યું હતું ?

ઉત્તર : ધર્મરાજ યુદ્ધિષ્ઠિરને રાજસૂય યજ્ઞ કરવો હતો, એટલે પુષ્ટ ધનસંપત્તિની જરૂરત હતી, અજૂન દેશદેશાન્તર જઈને ખૂબ ધન જીતી લાવ્યો હતો, એટલે તેનું નામ 'ધનંજય' પડ્યું.

(5) ગોગ્રહણની ઘટનાથી અભિમન્યુને શો ફાયદો થયો?

ઉત્તર : ગોગ્રહણ એટલે ગાયોનું અપહરણ. કોરવોએ વિરાટ-રાજની ગાયોનું અપહરણ કર્યું, એટલે વિરાટરાજના રાજ્યમાં ગુપ્ત વેશે રહેલા પાંડવો બહાર પડ્યા. ત્યાં બૃહનલારૂપે રહેલા અર્જુને રમશાનમાં છુપાવેલું પોતાનું ધનુષ્ય બહાર કાઢ્યું અને કોરવોને ભગાડવા યુક્ત કર્યું.

વિરાટરાજના રસોડામાં બલ્લવ નામે રહેલ
લીમસેને પણ અર્જુનને સહાય કરવા યુદ્ધમાં સક્રિય ભાગ લીધો.
લીમસેને નિઃશસ્ત્ર રહીને અર્જુનપુત્ર અલિમન્યુને પકડી વિરાટરાજ
સમક્ષ ઉપસ્થિત કર્યો. આમ, અલિમન્યુને તેના વડીલોને મળવાનો
સોનેરી અવસર પ્રાપ્ત થયો.

Thanks

For watching